

Gdańsk, 31 stycznia 2019 r.

dr hab. n. hum. Adam Szarszewski
Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych
Gdański Uniwersytet Medyczny

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr farm. Katarzyny Karkutt-Milek
„Postać Leopolda Skulskiego – farmaceuty i męża stanu
na tle przemian polityczno-gospodarczych
na ziemiach polskich i w Europie
w okresie obu wojen światowych”
Promotor: Prof. dr hab. Daria Orszulak-Michalak
Promotor pomocniczy: Dr Wojciech Giermaziak**

Leopold Skulski jest jedną z prominentnych postaci życia społeczno-politycznego rodzącej się II Rzeczypospolitej, niestety – w znacznym stopniu zapomnianą. Tym większe więc uznanie należą się Doktorantce, że podjęła trud przypomnienia tego farmaceuty, samorządowca i polityka.

Przedstawiona do recenzji praca liczy 131 stron standardowego maszynopisu.

Po jednostronicowym wstępie Autorka zawarła w rozprawie rozdział pierwszy (s. 4-8), w którym omówiła proces odzyskiwania niepodległości przez Polskę w toku I wojny światowej.

W rozdziale drugim (s. 9-11) Doktorantka zaprezentowała szkicowo kształtowanie się polskiego przemysłu farmaceutycznego w pierwszych latach niepodległości. Nacisk położyła na ukazanie stanu farmacji odziedziczonego po zaborcach oraz na próby prawnego uregulowania problemu nierówności poszczególnych podmiotów, wynikających z różnych systemów prawnych Niemiec, Austrii i Rosji.

Tematyka ta uzyskała rozwinięcie w rozdziale trzecim (s. 12-15), przy czym Autorka cofnęła się w toku narracji aż do połowy XIX wieku, celem ukazania skomplikowanych relacji prawnych i zaszłości historycznych je warunkujących.

W rozdziale czwartym (s. 16-18) Doktorantka ukazała przemiany w organizacji kształcenia farmaceutycznego w Polsce po 1918 roku. Ujęła w nim zarówno kwestie prawne, jak i zagadnienia publikacyjne, umożliwiające edukację farmaceutów w pierwszych latach niepodległości.

W rozdziale piątym (s. 19-21) Autorka omówiła podstawowe akta prawne, tworzące zręby prawa farmaceutycznego II Rzeczypospolitej.

Rozdział szósty (s. 22-25) dotyczy ważnego zagadnienia, jakim było powstanie izb aptekarskich w II Rzeczypospolitej. Autorka omawia to na szerokim tle problemów gospodarczych i społecznych nowo powstającego państwa.

Postać Leopolda Skulskiego zostaje wprowadzona przez Doktorantkę w rozdziale siódmym

(s.26-61). Jednocześnie Autorka omawia szereg zjawisk zachodzących w polskiej polityce i gospodarce warunkujących jego działalność. W tym celu cofa się do początków I wojny światowej, aby zakończyć tok narracji na roku 1940.

Rozdział ósmy (s. 62-63) zawiera krótkie przedstawienie tła sytuacji w polityce europejskiej, która doprowadziła do wybuchu II wojny światowej.

W rozdziale dziewiątym (s. 64-69) Doktorantka zaprezentowała główne problemy gospodarcze II Rzeczypospolitej, rzutujące na rozwój przemysłu farmaceutycznego.

Rozdział dziesiąty (s.70-77) to prezentacja podstawowych etapów rozwoju przemysłu farmaceutycznego II Rzeczypospolitej.

Koresponduje z tym rozdział jedenasty (s.78-79) omawiający reformę systemu kształcenia farmaceutycznego w Polsce po 1926 roku oraz rozdział dwunasty (s.80-81), prezentujący rozwój polskiego czasopiśmiennictwa farmaceutycznego.

Rozdział trzynasty (s. 82-83) zawiera omówienie problemów farmacji polskiej w przededniu II wojny światowej, zaś rozdziały czternasty (s. 84-88) i piętnasty (s. 89-92) ukazują jej sytuację w czasie działań wojennych.

Całość rozprawy wieńczy: „Zakończenie” (s. 93), „Ilustracje” (s. 93-121), „Spis ilustracji” (s. 122-125) oraz „Bibliografia” (s. 126-131).

Dysertację mgr farm. Katarzyny Karkutt-Milek cechuje jasność wypowiedzi, przystępny język, czytelne rozplanowanie poszczególnych elementów. Autorka stara się prezentować omawiane zagadnienia na szerokim tle, ujmując problematykę wieloaspektowo. Dzieje farmacji polskiej dwudziestolecia międzywojennego ukazane więc zostały zarówno poprzez zaszciości historyczne doby zaborów, jak i stopniowe pokonywanie trudności na płaszczyźnie ekonomicznej, prawnej, edukacyjnej i społecznej. Działalność Leopolda Skulskiego omówiona została głównie jako działacza samorządowego czy też politycznego. Autorka szczegółowo prezentuje jego drogę do urzędu drugiego burmistrza Łodzi, a potem nadburmistrza tego miasta. Ukazuje go także jako jednego z czołowych animatorów tworzących się w 1918 roku polskich organów wojskowych, posła na sejm, a na koniec jako trzeciego premiera II Rzeczypospolitej. Doktorantka omawia również jego działalność po zakończeniu kariery politycznej, zwłaszcza jako biznesmena. Wspomina także o ostatnich latach życia tego polityka, a szczególnie o do tej pory nierozwikłanej tajemnicy śmierci w radzieckiej Rosji. W tej części rozprawy Autorka opiera się nie tylko na opracowaniach, ale i na źródłach drukowanych, które skrupulatnie wymienia. Korespondują z tym przekazy ikonograficzne zawarte w rozdziale „Ilustracje”. To niewątpliwie atuty opracowania, wypełniającego lukę w badaniach nad rolą Leopolda Skulskiego w dziejach II Rzeczypospolitej.

Natomiast podstawowy mankament monografii stanowi jej konstrukcja. Struktura prac naukowych jest bowiem jednolita zarówno dla rozpraw z kręgu nauk przyrodniczych (do których

Autorka powinna być przyzwyczajona), jak i humanistycznych. Przede wszystkim brakuje przeglądu dotychczasowego stanu badań, prezentacji materiału badawczego, a także opisu stosowanych metod badawczych. Nie przedstawiono ponadto założeń rozprawy, a cel pracy naszkicowany został jedynie w zarysie (s. 4). Nie ma również wniosków, a zakończenie (s. 93), o charakterze publicystycznym, nie zaś naukowym, nie niweluje w żaden sposób tego mankamentu. Autorka nie dokonała także streszczenia pracy. Ponadto Doktorantka w rozdziale „Bibliografia” nie rozgranicza źródeł (dość licznych przecież) od opracowań, co nasuwa podejrzenie, że nie potrafi ich od siebie odróżnić. Oprócz tego poszczególne pozycje bibliograficzne nie są numerowane, niektóre zaś zostały skomasowane i ostatecznie trudno jest dopatrzeć się informacji, z jakiej liczby źródeł i opracowań Doktorantka korzysta. Także razi niejednolity system zapisu bibliograficznego, odmienny w przypisach dolnych i odmienny w spisie opracowań na końcu rozprawy (np. niekonsekwentne stosowanie kursywy czy cudzysłówów). Natomiast Autorka poprawnie posługuje się przypisami, które w rozprawie, tak jak w klasycznych opracowaniach historycznych, pełnią nie tylko rolę odnośników bibliograficznych, ale także funkcję komentarzy.

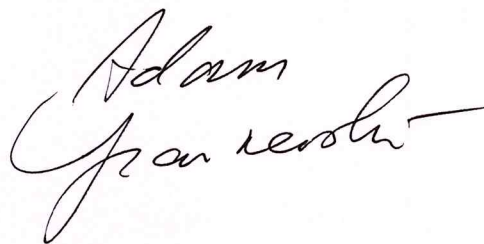
W rozdziale szóstym, stanowiącym zasadniczy trzon rozprawy, Autorka zbyt śmiałym skokiem pokonuje odległości w czasie, zwłaszcza w okresie po zakończeniu przez Skulskiego kariery politycznej. Ponadto poważne wątpliwości budzi wprowadzenie głównego bohatera monografii dopiero w tym rozdziale, a przede wszystkim niemal całkowita jego nieobecność w rozdziałach od siódmego do piętnastego. W sumie Leopold Skulski pojawia się jedynie w 38% rozprawy. W efekcie to jego postać staje się tłem dla przemian społeczno-gospodarczych II Rzeczypospolitej, a nie odwrotnie, jak sugeruje to tytuł pracy.

Inny problem stanowi powiązanie postaci Leopolda Skulskiego z rozwojem polskiej farmacji, a temu ostatniemu zagadnieniu Autorka poświęca bardzo dużo miejsca. Tymczasem działalność trzeciego premiera II Rzeczypospolitej niemal nie posiada punktów styczności z przemianami w tej dziedzinie nauki, ani gospodarki. Jedynym elementem łączącym oba światy to fakt, że Skulski z wykształcenia był farmaceutą. Dodatkowo sygnalizowana w tytule rozprawy tematyka także nie łączy się z tym, co praca *de facto* omawia, czyli przede wszystkim z przemianami farmacji II Rzeczypospolitej. Ponadto niemal brak jest sygnalizowanego w tytule rozprawy omówienia przemian polityczno-gospodarczych w Europie, poza rozdziałem ósmym. W kontekście działalności Leopolda Skulskiego jest to zrozumiałe – owe przemiany w minimalnym stopniu rzutowały bezpośrednio na jego dokonania i raczej trudno byłoby powiązać je między sobą. Dlatego też zawarcie w tytule „przemian polityczno-gospodarczych w Europie” zwyczajnie nie powinno mieć miejsca.

Nie w pełni umotywowana jest także prezentacja szeregu źródeł ikonograficznych. Podobnie jak rozprawa, skupiają się one głównie na dziejach farmacji II Rzeczypospolitej, jednak nie zawsze

odnoszą się do tekstu i sprawiają wrażenie dość przypadkowych.

Omówiona rozprawa mgr farm. Katarzyny Karkutt-Miłek, choć niepozbawiona wad, ukazuje jednak znaczny potencjał badawczy jej Autorki. Z tego powodu stwierdzam, że przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska spełnia kryteria określone w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym i zwracam się do Pani Dziekan oraz Wysokiej Rady Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie rozprawy mgr farm. Katarzyny Karkutt-Miłek do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in black ink, reading "Adam Janowski". The signature is written in a cursive style with a long horizontal stroke at the end.